

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA DODATAK PREDMETU

HISTORIJA

Za prvi razred gimnazija i srednjih stručnih škola

Cilj i zadaci:

Cilj nastave historije je da učenici ovladaju znanjima o razvoju ljudskog društva od najstarijih vremena do savremenog doba, kako bi u sklopu nastave ostalih predmeta to doprinijelo razvoju njihove stvaralačke ličnosti. Takođe su ciljevi izučavanja ovog nastavnog predmeta kulturni napredak i humanistički razvoj učenikove ličnosti, da doprinese razumijevanju historijskog prostora i vremena, historijskih procesa i tokova, kao i razvijanju nacionalnog identiteta i duha tolerancije kod učenika.

Zadaci nastave historije su da učenici:

- ovladaju znanjima o historijskim pojavama i procesima na sadržajima o prošlosti ljudskog društva i prošlosti naših naroda;
- razvijaju kritičku historijsku svijest i historijsko mišljenje kao osnovu naučnog shvatanja razvoja ljudskog društva;
- njeguju patriotsko osjećanje na slobodarskim tradicijama naših naroda, vaspitavajući se u duhu tolerancije i međusobnog uvažavanja;
- uočavajući uzročno-posljedične veze, razumiju historijske procese i tokove, ulogu istaknutih ličnosti u razvoju ljudskog društva i da poznaju nacionalnu i opštu historiju (političku, ekonomsku, društvenu, kulturnu...) kao i historiju susjednih naroda i država.
- uz pomoć istinitog tumačenja historijskih događaja, usvoje etičke norme i poglede na život, te pri tome izgrade duh otvoren za razumijevanje različitih kultura i načina života.

Operativni zadaci:

- razumijevanje pojma prošlosti;
- upoznavanje načina i značaja proučavanja prošlosti;
- razumijevanje osnovnih odlika predhistorije i starog vijeka;
- razumijevanje osnovnih vremenskih odrednica (decenija, vijek, milenijum)
- osposobljavanje za korišćenje historijske karte;
- sticanje znanja o događajima i ličnostima koje su obilježile epohu starog vijeka;
- upoznavanje sa osnovnim odlikama antičke kulture.

SADRŽAJI PROGRAMA

(Za gimnazije)

UVOD U HISTORIJU

- HISTORIJA – NAUKA O PROŠLOSTI LJUDSKOG DRUŠTVA
  - Definicija historije
  - Zadatak historije kao nauke i kao nastavnog predmeta
  - Historijski izvori
  - Historijske institucije
  - Odnos historije prema drugim društvenim naukama
  - Historijska nauka i pomoćne historijske nauke
  - Računanje vremena
  - Periodizacija historije

PREHISTORIJA

- DUGO PUTOVANJE KROZ PREHISTORIJU
  - Postanak i razvoj čovjeka
  - Starije kameno doba – paleolit
  - Srednje kameno doba – mezolit
  - Mlađe kameno doba – neolit
  - Metalno doba – bakarno, brončano i željezno doba
  - Društveni odnosi u predhistoriji
  - Vjerske predstave prvobitnih ljudi
  - Umjetničko stvaralaštvo
  - Indoevropske seobe
- PREHISTORIJA NA TLU SRBIJE I BOSNE I HERCEGOVINE
  - Paleolit i mezolit na tlu Srbije i Bosne i Hercegovine
  - Neolit ili mlađe kameno doba
  - Eneolit – bakarno doba ili kasni neolit
- PREHISTORIJA NA TLU SANDŽAKA
  - Paleolit i mezolit na tlu Sandžaka
  - Neolit ili mlađe kameno doba
  - Metalno doba
  - Arheološka nalazišta u Sandžaku

CIVILIZACIJE STAROG ISTOKA

- MESOPOTAMIJA (Geografski položaj, Sumer, Akad, Novosumersko razdoblje – treća dinastije iz Ura, Babilonsko razdoblje)
- ASIRSKO CARSTVO
- EGIPAT (Zemlja, ujedinjenje Egipta. život po pravilima rijeke, Staro Carstvo, Srednje Carstvo, Novo Carstvo, državno uređenje i društvene prilike, Kasno ili Saitsko Carstvo i konačan pad Egipta, religija i mitologija, kulturna dostignuća)
- HETITI
- PERSIJA
- JEVREJI I NJIHOVE DRŽAVE
- FENIKIJA
- INDIJA
- KINA

STARA GRČKA

- KRITSKO-MINOJSKA KULTURA (Minojska civilizacija, palača-dvorac u Knososu, minojska religija)
- MIKENSKI PERIOD I TROJANSKI RAT
- HISTORIJA HELADE OD XII DO VIII STOLJEĆA PRIJE N.E. (Doseljavanje Doraca, homersko doba, nastajanje polisa, grčka kolonizacija (750-550), Grci na Jadranu)
- SPARTA (društveno i državno uređenje, spartanski odgoj, širenje spartanske države)
- ATENA (ujedinjenje Atike, društveno i državno uređenje, Drakonovi zakoni, Solonove reforme, Pizistratova tiranija, Klistenove reforme)
- GRČKO-PERSIJSKI RATOVI (Jonski ustanak, sukobi u Evropi, atenska hegemonija, Periklovo doba i procvat atenske demokratije)
- PELOPONESKI RAT (uzrok Peloponeskog rata, Arhidamov rat, sicilijaska ekspedicija, završetak rata)

- RELIGIJA, KULTURA I UMJETNOST ANTIČKIH GRKA (grčka božanstva, heroji i fantastična bića, proročišta, vjerske svečanosti, Olimpijske igre, književnost i naučna dostignuća, filozofija, grčka historiografija, umjetnost – arhitektura, vajarstvo i slikarstvo)
- MAKEDONIJA (spartanska hegemonija, tebanska hegemonija, uspon Makedonije, osvajanja Aleksandra Velikog, Aleksandrovi nasljednici)
- HELENISTIČKI SVIJET (pojam helinizma, religija, umjetnost, društvene i prirodne nauke)

STARI RIM

- RIM U DOBA KRALJEVA (narodi Apeninskog poluostrva, osnivanje Rima, doba Kraljevstva, Rimljani i Etrurci)
- DOBA REPUBLIKE (borba patricija i plebejaca, državno uređenje Rimske Republike, osvajanje Apeninskog poluotoka – Italije, Rim – gospodar Italije, kultura i religija)
- ŠIRENJE RIMA VAN ITALIJE (Punski ratovi, Makedonski ratovi, Sirijski rat, provincije)
- KRIZA RIMSKE REPUBLIKE (agrarna kriza, reforme braće Grah, građanski ratovi – borba optimata i populara, rimski robovi i njihovi ustanci, Spartakov ustanak)
- PRVI I DRUGI TRIJUMVIRAT (Prvi trijumvirat – nastavak građanskog rata, Drugi trijumvirat – propast republike)
- RIMSKA KULTURA U DOBA REPUBLIKE (religija, književnost, besjedništvo, historiografija, likovne umjetnosti)
- AVGUSTOV PRINCIPAT (osnivanje principata, Avgustova spoljna politika, kultura Avgustovog doba)
- DOBA PRINCIPATA (spoljna politika Rima u I vijeku n.e., Trajanovi ratovi, odbrana granica, država i društvo u doba principata, unutrašnji nemiri u doba principata,
- DOBA DOMINATA (dominat, kolonat, tetrarhija, poreska reforma, edikt o cijenama, nova prijestolnica)

- RIMSKA KULTURA U DOBA CARSTVA (religija, historiografija, prirodne nauke, društvene nauke: književnost, filozofija, pravo, likovne umjetnosti: arhitektura, vajarstvo i slikarstvo)
- HRIŠĆANSTVO (pojava hrišćanstva, progoni hrišćana, pobjeda hrišćanstva)
- KRAJ ANTIČKOG SVIJETA (seoba naroda - Goti, podjela Carstva, Huni, pad Zapadnog Rimskog Carstva, Justinijanova obnova Rimskog Carstva)
- PROSTOR BOSNE I HERCEGOVINE U ANTICI (Ilirski narodi i Rimska osvajanja, Ustanci – Panonski ustanak ili ustanak Batona, romanizacija i urbanizacija, religija i kultovi, kršćanstvo provincije Dalmacije)
- SANDŽAČKO PODRUČJE U ANTICI (stanovništvo, rimska osvajanja, religija i kulturna baština, arheološka nalazišta u Sandžaku)

PRVI RAZRED SREDNJIH STRUCNIH SKOLA

(2 časa nedjeljno, ukupno 72 časa)

SADRZAJ PROGRAMA

(nastavne teme)

UVOD :

- HISTORIJA KAO NAUKA
- PREHISTORIJA
- PREHISTORIJA NA TLU DANASNJE BIH
- PREHISTORIJA NA TLU DANASNJEG SANDZAKA
- STARI VIJEK I ISTOCNE CIVILIZACIJE
- STARI VIJEK I ANTICKE DRZAVE
- SREDNJI VIJEK
- NASI NARODI U SREDNJEM VIJEKU
- NASI NARODI I SUSJEDI POD OSMANLIJSKOM VLASCU (XVI –XVIII)
- NOVI VIJEK
- JUZNOSLOVENSKE ZEMLJE POD VLASCU HABZBURGA I MLECANA

Napomena: Za srednje sručne škole ponuđene su samo nastavne teme jer su ciljevi i zadaci kao i način ostvarivanja programa isti kao za gimnazije. Nastavnici ih mogu upotrebiti za izradu svog nastavnog plana.

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

Preporučeni sadržaji korišćenjem različitih pedagoško-didaktičkih metoda i savremenih nastavnih pomagala i učila, daju mogućnost da se učenik uvede u historiju kao nauku, prateći razvojnu liniju civilizacije kroz kulturne, privredne i političke djelatnosti ljudi u najstarijim epohama prošlosti. Ako se racionalno izvrši izbor bitnih činjenica, postavljeni ciljevi u nastavi ovog predmeta dovešće do željenih ishoda.